

СУЧАСНІ ДЕМОКРАТИЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УГОРЩИНІ

За допомогою індикаторів з'ясовано динаміку демократизації в Угорщині. Для відтвореної у модельному вигляді трендової динаміки демократизації політичної системи держави конкретизовано періоди флуктуації та її основні фази – дивергенції та конвергенції. Зафіксовано реперні точки, котрі свідчили про зупинення процесу демократизації. Поєднання групових та індивідуальних конвертаційних стратегій політичних лідерів дозволяло максимально впливати на визначення вектору демократизації.

Простежено незавершений цикл флуктуації, що проявлявся в тренді до конвергенції демократизації політичної системи Угорщини. Флуктуація відбувалася досить повільно і непомітно для більшості виборців у силу їх невисокого рівня політичної культури та низького рівня конвенційної участі. На основі аналізу індикаторів та сучасного політичного процесу в державі з'ясовано, що призупинення демократизації хронологічно співпадало з домінуванням в політичному полі партії Фідес. При цьому політичне поле мало один значущий політичний полюс та неструктуровану іншу його частину. Доведено, що правляча Фідес задля активної мобілізації виборців ідентифікувала себе з демократичною силою, сприймала демократичні ідеї, правила та процедури, однак при цьому імітувала гру за демократичними правилами. Посилювальний ефект відбувався за рахунок специфічних ендегенних чинників, якими були популізм, націоналізм, євроскептицизм. Доведено, що генеральна мета агента політичного поля спрямовувалася не на встановлення стійкої рівноваги між політичними силами як умови демократизації, а на поглиблення конфлікту з опонентами за рахунок звуження міжпартійної конкуренції. Угорський кейс розглянуто як суперечливий, нестабільний і малоефективний з погляду дотримання прав та свобод, міжпартійної конкуренції і без помітних позитивних тенденцій зміни якості демократії.

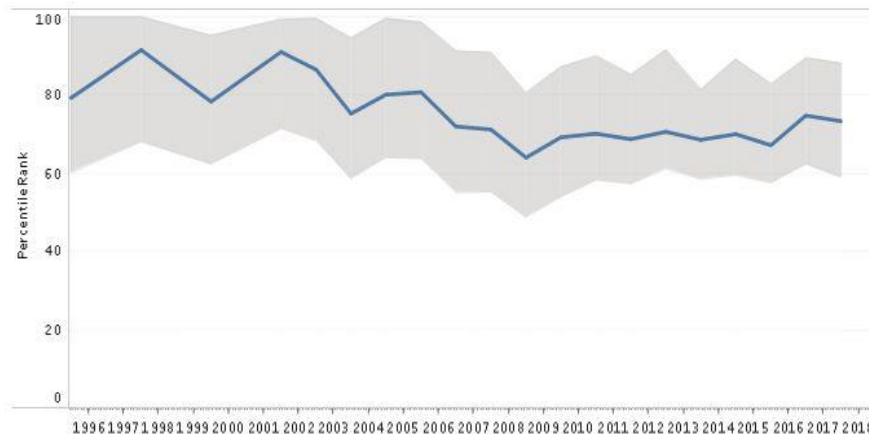
Ключові слова: Угорщина, демократизація, влада, опозиція, політичні партії, дивергенція, конвергенція.

Актуальність і постановка проблеми. Наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. в державах Центрально-Східної Європи відбулися кардинальні зміни в політичній конструкції, які супроводжувалися пришвидшенням дезінтеграційних/інтеграційних процесів. В той же час, започатковані демократизаційні процеси часто були замінені на авторитаризаційні, унаслідок чого втрачено цілісність розуміння напрямку розвитку політичних подій і практик, інститутів та процесів [1, с. 4]. Тому актуальними є відстеження демократичних змін в Угорщині, яка демонструє реверсивні зміни. Новітні індикатори дозволяють визначити динаміку демократизації, простежити ендегенні та екзогенні чинники впливу. Аналіз цих категорій у порівняльному зрізі несе значне теоретико-методологічне та практичне навантаження.

Мета наукового дослідження – з'ясувати за допомогою індикаторів сучасні тенденції демократизації Угорщини.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сучасні аспекти демократизації в Угорщині в різних аспектах досліджувалися як зарубіжними, так і вітчизняними науковцями. Зокрема, прояви авторитарного режиму в Угорщині розглядали С. Левітський, Л. Уей [2]. Посилення ролі Фідес в партійній системі Угорщини ґрунтовно проаналізував Ю. Остапеч [3]. Запровадження «неліберальної демократії» в державі стало предметом досліджень Т. Корнійчука та І. Куса [4]. Дотично до зазначеної проблематики провадив наукові розвідки З. Бялоблоський [1]. Джерельну базу дослідження становлять аналітичні звіти Фонду Бертельсманна, Фрідом Хауз [5; 6]. В роботі автор спирався на аналіз міжнародного моніторингу Світового банку, який здійснили Д. Кауфман, А. Крей, М. Мاستрузі [7]. Загалом, зібрані емпіричні дані та теоретичні узагальнення дозволяють обґрунтувати причини нелінійної динаміки демократизації в Угорщині.

Виклад основного матеріалу дослідження. Процеси демократизації політичної системи Угорщини відбувалися досить специфічно і суперечливо. Аналіз базових індикаторів дозволив відтворити у модельному вигляді їх трендову динаміку. Критичним для держави виявився показник політичної стабільності та відсутності насильства, який на 1997 р., за даними міжнародного моніторингу Світового банку, дорівнював 90, в 2003 р. – 87, а в 2009 р. – 63. Поступову стабілізацію цього індикатора зафіксовано в 2006 – 2016 рр. в середньому на рівні 70, що було значно нижчим у порівнянні з початком 1990-их. На рис. 1 помітний чіткий тренд до поступового падіння цього показника в 2016 – 2017 рр.

Рис. 1. Зміни індикатора політичної стабільності та відсутності насильства в Угорщині за період 1996 – 2018 рр. (за даними Світового Банку) [7;8]

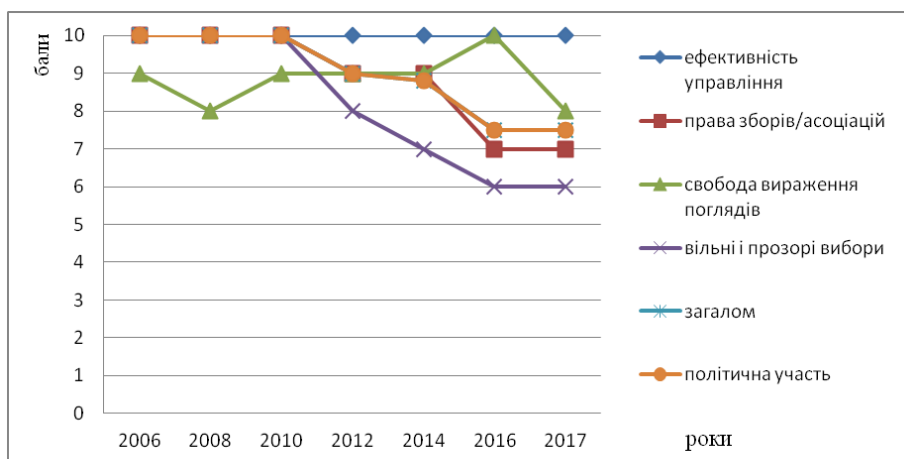
Примітка: 100 – максимальний показник 0 – мінімальний.

Безумовно, що такі низькі значення індикатора безпосередньо пов'язані з політичною діяльністю партії Фідес та її лідера В. Орбана. Партії вдалося адаптуватися до зростаючої дестабілізації політичної ситуації шляхом підтримки/нейтралізації праворадикальних рухів як найбільш небезпечних з погляду потенціалу зовнішнього впливу на політичну систему. В 2006 р. їх фактично використано як ресурс для накопичення політичного капіталу. Відмітимо, що Фідес одночасно лавірував і з лівими політичними силами [9, с. 61], що в довгостроковій перспективі виявилось вдалою стратегією.

Також варто відзначити низький рівень консенсусу між політичними партіями та конфліктний характер їх взаємовідносин. Все це негативно позначилося на стабільності функціонування демократичних інститутів. Підтверджував тенденцію індикатор політичної участі з допоміжними змінними, що пропонує Фонд Бертельсманна. Як видно з рис. 2, в Угорщині спостерігалось зниження рівня політичної участі громадян (з 10 максимальних у 2006 р. до 7,5 у 2017 р.). Характерно, що такі тенденції супроводжувалися погіршенням показника свободи слова та асоціацій (з 10 в 2006 р. до 7 в 2017 р.). Дещо іншу траєкторію демонстрував індикатор свободи вираження поглядів. Найнижчий його результат на рівні 8 зафіксовано в 2008 та 2017 рр.

На цьому фоні помітними виявилися зміни індикатора, що діагностував рівень демократичності проведення виборів. З 2010 по 2017 рр. зафіксовано тренд до різкого зниження показників: з 10 в 2010 р., 8 в 2012 р. до 6 в 2017 р. Див. рис. 2. Погоджуюся з думкою С. Левітського та Л. Уея, які розглядали політичний режим, що встановився в Угорщині після 2010 р., як конкурентний авторитаризм [2, с. 50].

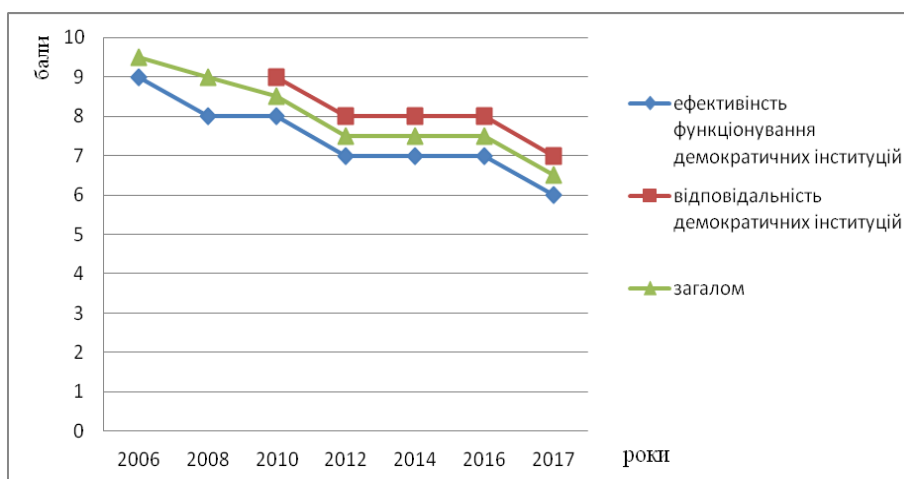
Все це дає підстави стверджувати, що рівень політичної участі громадян повільно та неухильно регресував. Тенденція до послаблення поведінкової активності почалася простежуватися з періоду приходу до влади Фідес у 2006 р. і свідчила про два основні аспекти діяльнісної активності громадського сектора як публічного актора, що діяв по траєкторії «знизу – вгору». З одного боку, помітними були позитивні вияви інституціоналізації громадянського суспільства, що сформувалися в громадянській самосвідомості до 2010 р. і виражали прагнення через конвенційні форми участі захищати свої інтереси.

Рис. 2. Зміна індикатора політичної участі в Угорщині в 2006 – 2017 рр. (за даними Фонду Бертельсманна) [5]

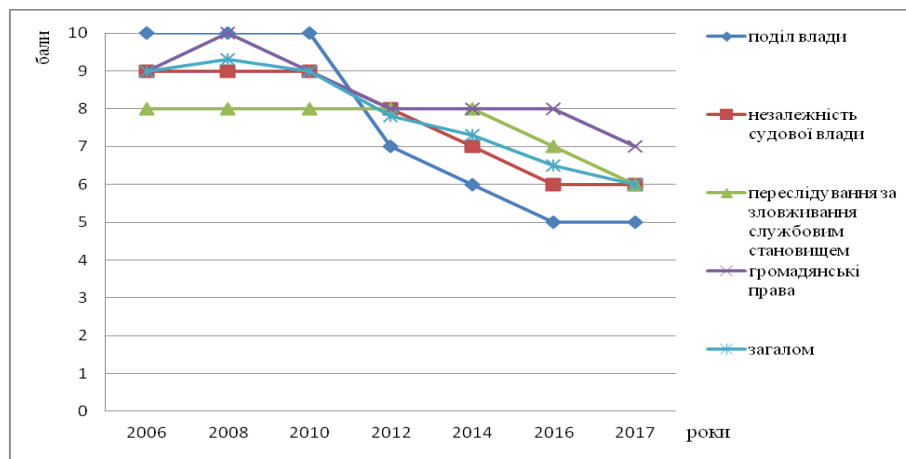
З іншого боку, істотне зниження ступеня громадянської активності супроводжувалося зменшенням прозорості виборчої системи, звуженням громадянських прав та свобод і сигналізувало про наявність проблем у політичній системі, пов'язаних з порушенням зворотного зв'язку між громадянами та представниками владних повноважень. Таким чином, політика Фідес спрямовувалася на адаптацію політичної системи до вимог зовнішнього середовища через амортизацію стресових ситуацій за рахунок послаблення складових демократизації.

Індикатор політичної участі тісно пов'язаний з індикатором політичної стабільності. Останній включає в себе показники ефективності функціонування та відповідальності демократичних інституцій. За даними Фонду Бертельсманна, починаючи з 2006 р. простежувалося пропорційне їх зменшення. При цьому відповідальність демократичних інституцій на 10 % була вищою, ніж їх ефективність. Загальний агрегований індекс політичної стабільності в 2006 – 2017 рр. демонстрував різке погіршення стану системи. У період з 2006 р. Угорщина мала найвищий показник 9,5, а в 2012 – 2016 рр. – 7,5. У 2017 р. помітне стрімке падіння індексу до позначки 6,5. Див. рис. 3. Тобто, в певні періоди правління Фідес помітний ріст дестабілізації ситуації та наростання виявів насилля. Можна спрогнозувати наростання нестабільності політичної системи, зумовленої високою соціальною напруженістю і нездатністю влади подолати високий рівень конфліктності в суспільстві.

Рис. 3 Зміни індикатора політичної стабільності в Угорщині в 2006 – 2017 рр. (за даними Фонду Бертельсманна) [5]

Одним із визначальних інституціональних показників демократизації є індикатор верховенства права. За даними Фонду Бертельсманна в 2006 – 2010 рр. не простежувалося якихось політичних змін в показниках «незалежність судової влади», «громадянські права», «зловживання службовим становищем». Див. рис. 4. У цей період поліпшення з 9 до 10 спостерігалось в галузі дотримання громадянських прав. Індикатор верховенства права залишався в середньому на рівні 9. Проте в 2010 – 2017 рр. стан правового показника системи зазнав істотних змін, знизившись відповідно з 9 до 6. Найбільш помітним виявилось падіння індикатора поділу влади (з 10 в 2010 р. до 5 в 2016 – 2017 рр.). Це пояснювалося спробами посилення виконавчої влади в системі поділу влад та зростанням політичного впливу Фідес. Спостерігався дефіцит демократії, пов'язаний із забезпеченням громадянських прав. Показник індикатора опустився з позначки 9 в 2010 р. до 7 в 2017 р. Симптоматично, що істотних змін зазнав індикатор незалежності судової влади (з 9 в 2010 р. до 6 в 2017 р.). Паралельно виявилися негативні тенденції в секторі зловживання службовим становищем.

Рис. 4 Зміни індикатора верховенства права в Угорщині в 2006 – 2017 рр. (за даними Фонду Бертельсманна) [5]

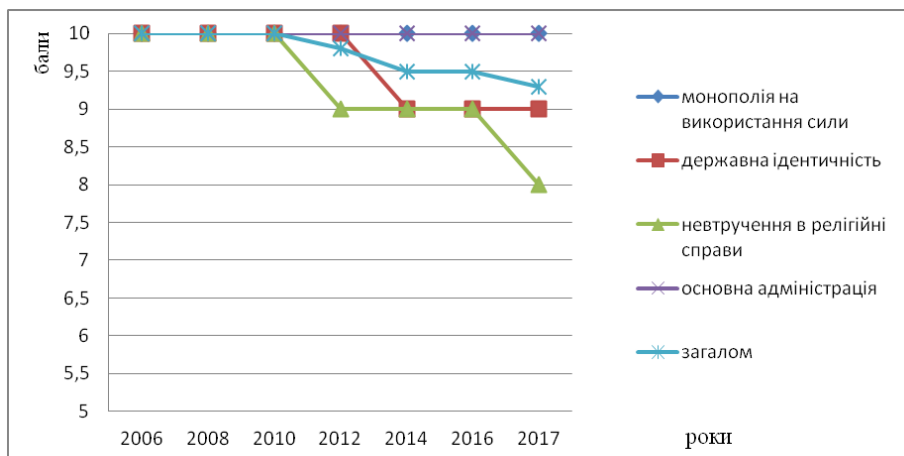
У порівнянні з 2014 р., у 2017 р. він опустився на 2 пункти і становив 7. У перспективі лінія тренду не показувала кардинальних коливань і фіксувала ситуацію на тому ж рівні.

Подібну динаміку демонстрував індикатор державності. Див. рис. 5. Характерно, що на фоні стабільно високих показників монополії використання сили та діяльності державних адміністрацій, помітними стали негативні тенденції в релігійній сфері. Це пов'язувалося з посиленням втручання держави в справи конфесій. Таку політику розглянуто як намагання правлячої еліти контролювати інституції громадянського суспільства, що було перешкодою для формування соціального капіталу і негативно відображалось на стані демократизації.

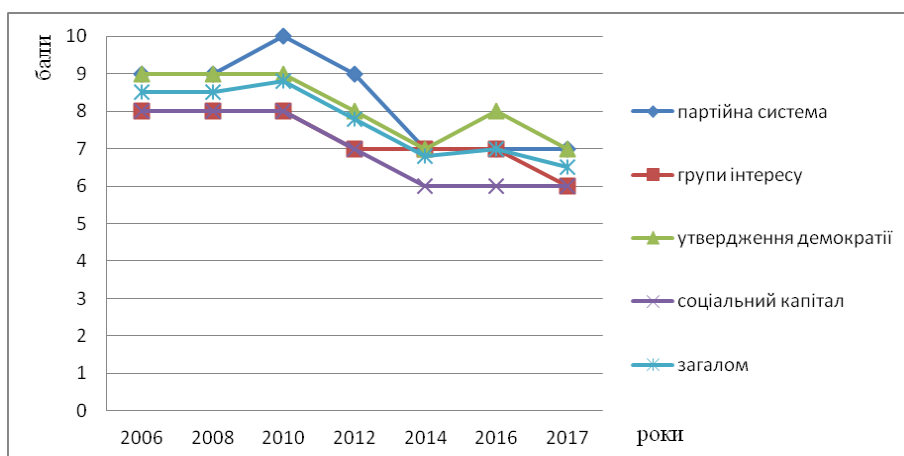
У той же час досить стабільними залишалися показники діяльності державної адміністрації, що давало можливість простежити чіткий тренд розвитку інститутів у сфері регулювання політичними процесами в системі та позитивно оцінити здатність влади формувати і здійснювати політику, яка сприяла соціально-економічному розвитку в умовах ринкової економіки.

Критичним для Угорщини виявився показник «політична та соціальна інтеграція». Див. рис. 6. Найбільш помітним виявилось падіння індикатора «партійна система» з максимального показника 10 у 2010 р. до 7 у 2014 р. та 6 у 2017 р. Такі цифри загалом засвідчували зниження рівня міжпартійної конкуренції, наростання конфліктності в партійному середовищі та посилення елементів авторитаризму в політичній поведінці В. Орбана.

Важливим моментом стало зниження індикатора «соціальний капітал» з показника 8 у 2010 р. до 6 у 2014 – 2017 рр. Це найнижчий результат серед держав Вишеградської групи. З огляду на те, що соціальний капітал є продуктом соціальних відносин та включає соціальні норми та цінності, громадянську культуру довіри до людей та інститутів, соціальну єдність суспільства, то його падіння підриває соціальну та економічну базу для формування громадянського суспільства та загалом негативно позначається на перспективах демократизації.

Рис. 5 Зміни індикатора «державність» в Угорщині в 2006 – 2017 рр. (за даними Фонду Бертельсманна) [5]

Рис. 6 Зміни індикатора політичної та соціальної інтеграції в Угорщині в 2006 – 2017 рр. (за даними Фонду Бертельсманна) [5]

Динаміка зміни індикатора «політична та соціальна інтеграція» вказувала на складні та суперечливі процеси утвердження демократії в трансформаційний період. Стадія стабілізації значень на позначці 9 простежувалася в 2006 – 2010 рр., після чого почалася стрімка регресія показників утвердження демократії до 7 в 2014 р. Якісний стрибок простежувався в 2016 р., досягнувши значення 8 з незначним уповільненням в 2017 р. на рівні 7. Тобто з 2010 р. очевидним був т.зв. «відкат» демократії. Характерно, що реверсивний процес супроводжувався змінами в індикаторі «групи інтересу». Він опустився з показника 8 у 2010 р. до 7 у 2012 – 2016 рр. та досягнув позначки 6 у 2017 р. Таку динаміку можна пояснити акумулюванням економічного капіталу владною елітою та активізацією неформальних інститутів, зокрема корупції. Корупція була особливо помітною у партійній владній еліті. Її показники в Угорщині досить високі, що залишалось одним з найсерйозніших перешкод для проведення якісних реформ і формування ефективного управління. Цьому сприяло зниження незалежності судової системи та посилення виконавчої вертикалі. Низький рівень соціального капіталу, звуження громадянських прав та свобод, низька політична участь, у свою чергу, призводили до поступової деформації демократичних інститутів та накопичення асоціативного капіталу. Загалом все це призвело, за даними Фонду Бертельсманна, до зниження індексу демократії з 9,3 у 2010 р. до 7,3 у 2017 р. Див. рис. 7. Подібну тенденцію підтверджували аналітичні дослідження, проведені Світовим Банком. Див. рис. 8.

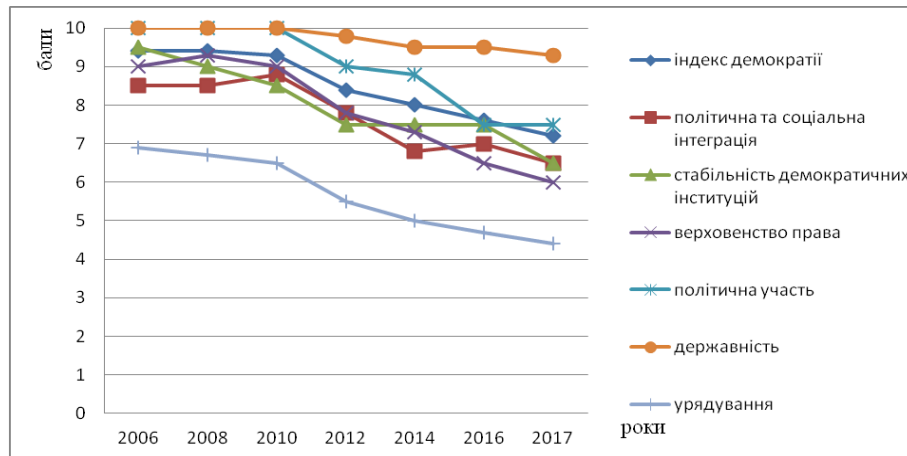

Рис. 7. Індекс демократії в Угорщині (за даними Фонду Бертельсманна) [5]

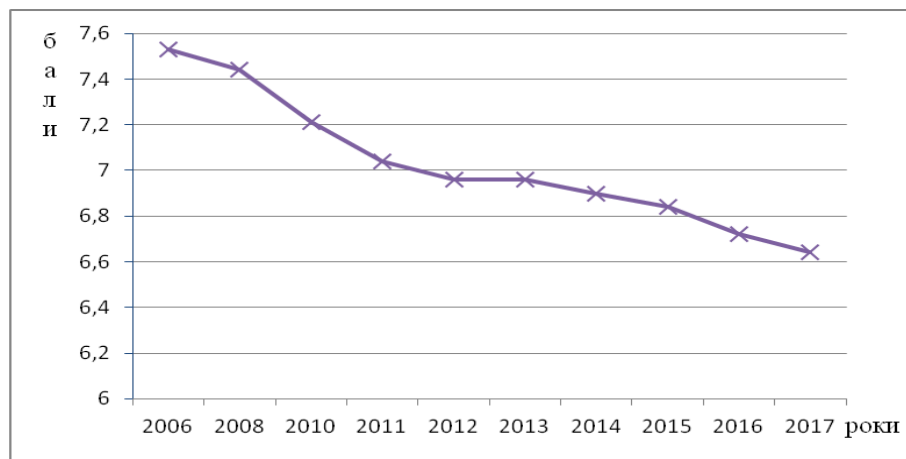

Рис. 8. Індекс демократії в Угорщині (за даними Світового Банку) [8]

Приклад Угорщини демонструє прояв «неліберальної демократії». Цей термін уперше був вжитий в 1997 році відомим американським публіцистом та політиком Ф. Закарією у статті журналу «Foreign Affairs». Автор розумів під цим терміном політичний режим, при якому окремі групи, прийшовши до влади демократичним шляхом, починають поступово обмежувати конституційні права громадян, свободу слова, народних зібрань, порушують традиційний розподіл гілок влади, зменшують роль народовладдя, і роблять усе можливе, щоб зберігатися на посаді якомога довше [4]. У випадку Угорщини нас цікавить, наскільки вагомими виявилися вигоди, отримані Фідес з 2010 р. і чому це негативно позначилося на процесах демократизації? У фокусі уваги не інституційні структури самі по собі, а швидше об'єктивні зв'язки між різними позиціями, інтересами, задіяваних у них людей, їх суперництво чи співпраця один з одним за отримання специфічних вигод політичного поля. Вигода поля може бути різною: заволодіння владою, економічними чи інтелектуальними ресурсами, зайняття домінуючих позицій тощо. Капітали, у свою чергу, дають агентам владу над тими, у кого їх менше, або у кого їх зовсім немає. Відповідно домінування в політичному полі одного політичного актора з погляду теорії раціонального вибору та теорії конвертації капіталів дозволяє зробити механізм конвертації суспільних капіталів максимально замкнутим, скориставшись демократичним принципом більшості. У випадку Угорщини Фідес скористався конституційною більшістю, що призвело до появи дефектів демократії.

Через те, що правляча Фідес задля активної мобілізації виборців ідентифікувала себе з демократичною силою, сприймала демократичні ідеї, правила та процедури, однак при цьому

імітувала гру за демократичними правилами, флуктуація відбувалася досить повільно і непомітно для більшості виборців, у силу їх невисокого рівня політичної культури та низького рівня конвенційної участі. Проте подібні тенденції мали стійкі характеристики. Парламентські вибори 2014 р. засвідчили створення партійної системи з домінуючою партією, якою була Фідес [3, 152]. За цих обставин розрізнена та слабка опозиція не могла повноцінно виконувати роль сили вирівнювання. У результаті менш впливові партії змушені грати за правилами домінуючих. Частина з них ставала політичним капіталом правлячої партії шляхом входження до парламентської більшості.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Аналіз інституціональних показників демократизації демонструє, що угорський кейс є суперечливим, нестабільним і малоефективним з погляду дотримання прав та свобод, міжпартійної конкуренції без помітних позитивних тенденцій зміни якості демократії. В чомусь модель демократизації в Угорщині нагадувала польський варіант в аспекті антагонізму між базовими політичними силами. Проте в Угорщині була певна відмінність, яка виявлялася у відсутності серйозного політичного опонента для Фідес як наслідок штучного звуження міжпартійної конкуренції та домінування партії в політичному полі. При цьому політичне поле мало один значущий політичний полюс та неструктуровану іншу його частину.

Порівняння емпіричних даних та узагальнення індикаторів демократії дозволяє стверджувати, що точкою біфуркації в процесі флуктуації були саме вибори. Найбільш показовий у цьому плані 2010 р. Варто також взяти до уваги той факт, що поєднання групових та індивідуальних конвертаційних стратегій політичних лідерів дозволяло максимально впливати на визначення вектору демократизації та появу флуктуацій. Щодо В. Орбана, то маємо професійного політичного актора, який конвертував свій делегований політичний капітал у економічні ресурси через неформальні і клієнтелістські практики.

Як же досягався вплив групових та індивідуальних політичних агентів на процеси демократизації? Поясненням слугує принцип емерджентності. Неможливо звести властивості системи до суми властивостей частин, що її складають. Системні властивості цілісного об'єкта якісно відрізняються від властивостей усіх елементів, що входять до системи. Зумовленість властивостей цілого властивостями частин виявляється не безпосередньо, а через зв'язки. В нашому дослідженні вони стали повноправним об'єктом аналізу. Зокрема, простежувався зв'язок між індикаторами дотримання громадянських прав у країні, демократичності виборів (параметри демократизації, що визначала правляча партія), політичної участі громадян (як наслідок діяльності провладної партії). Також помітною є залежність між індикаторами груп інтересу, корупції (вплив на які здійснює правляча партія), соціального капіталу, політичної та соціальної інтеграції. У той же час емпірично складно довести, наскільки відчутною була значущість впливу кожного з параметрів на стан демократизації. Проте можемо стверджувати, що сумарно у взаємозв'язку ці параметри давали більший синергетичний ефект і визначально впливали на рівень демократизації політичної системи.

Принцип емерджентності також дозволяв правлячій партії через поєднання формальних та неформальних інституцій досягати посилення політичного впливу і росту значущості кожного з індикаторів на загальний процес демократизації. Посилювальний ефект відбувався за рахунок специфічних ендегенних чинників, якими були популізм, націоналізм, євроскептицизм. При цьому генеральна мета агента політичного поля спрямовувалася не на встановлення стійкої рівноваги між політичними силами як умови демократизації, а на подальше поглиблення флуктуації. Відповідно, з погляду синергетики правляча партія задля посилення свого впливу на політичне поле застосовувала принцип емерджентності з подальшими наслідками витіснення з нього політичних конкурентів, що негативно позначалося на базових індикаторах демократизації. Перспективи подальших досліджень лежать в площині аналізу патернів взаємовідносин влади та опозиції та їх конвертаційних стратегій як основних політичних гравців, що значною мірою визначають напрям процесів демократизації.

Бібліографічний список:

1. Бялоблцький З. Стабільність та ефективність урядів у політичних системах країн Східної Європи: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2013. 470 с.
2. Levitsky S., Way L. The New Competitive Authoritarianism. Journal of Democracy. Vol. 31, No 1. 2020. January. P. 50 – 65.
3. Остапеч Ю. Партійна система Угорщини. Еволюція партійних систем країн Вишеградської четвірки: досвід для України. Колективна монографія. Ужгород: Центр інформаційно-видавничої діяльності ЗППО, 2014. С. 134–154.
4. Корнійчук Т., Куса І. Що таке «неліберальна демократія» і як її запроваджують в Угорщині? Незалежний культурологічний часопис «І». URL: <https://hvylyla.net/analytics/politics/shho-take-neliberalna-demokratiya-i-yak-yiyi-zaprovadzhuut-v-ugorshhini.html> (дата звернення: 13.12.2018).

5. Bertelsmann Transformation Index. Country Report. Hungary. 2018. URL: https://www.bti-project.org/fileadmin/files/BTI/Downloads/Reports/2018/pdf/ BTI_2018_ Hungary.pdf (Last accessed: 17.01.2019).
6. Freedom House. URL: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/freedom-world-2003> (Last accessed: 21.09.2019).
7. Kaufmann D., Kraay A., Mastruzzi M. *The Worldwide Governance Indicators. Methodology and Analytical Issues*. 2017. URL: www.govindicators.org (Last accessed: 15.07.2020).
8. Worldwide Governance Indicators. URL: <https://info.worldbank.org/governance/wgi/ Home/Reports> (Last accessed: 16.11. 2019).
9. Török G. The Political system in Hungary in political systems of Visegrad Group countries / S. Balik, W. Gizicki V. Hloušek, J. Holzer, G. Török, J. Marušiak / ed. W. Gizicki. University of Ss Cyril and Methodius in Trnava, 2012. P. 43 – 70.

References:

1. Byaloblocz`ky`j Z. Stabił`nist` ta efekty`vnist` uryadiv u polity`chny`x sy`stemax krayin Sxidnoyi Yevropy` : monografiya. L`viv: LNU imeni Ivana Franka, 2013. 470 s.
2. Levitsky S., Way L. The New Competitive Authoritarianism. *Journal of Democracy*. Vol. 31, No 1. 2020. January. P. 50 – 65.
3. Ostapecz` Yu. Partijna sy`stema Ugorshhy`ny`. Evolyuciya partijny`x sy`stem krayin Vy`shegrads`koyi chetvirky` : dosvid dlya Ukrayiny`. Kolekty`vna monografiya. Uzhgorod: Centr informacijno-vy`davny`choyi diyal`nosti ZIPPO, 2014. S. 134–154.4.
4. Kornijchuk T., Kusa I. Shho take «neliberal`na demokratiya» i yak yiyi zaprovadzhuyut` v Ugorshhy`ni? Nezalezny`j kul`turologichny`j chasopy`s «Yi». URL: <https://hvylya.net/analytics/politics/shho-take-neliberalna-demokratiya-i-yak-yiyi-zaprovadzhuyut-v-ugorshhini.html> (data zvernennya: 13.12.2018).
5. Bertelsmann Transformation Index. Country Report. Hungary. 2018. URL: https://www.bti-project.org/fileadmin/files/BTI/Downloads/Reports/2018/pdf/ BTI_2018_ Hungary.pdf (Last accessed: 17.01.2019).
6. Freedom House. URL: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/freedom-world-2003> (Last accessed: 21.09.2019).
7. Kaufmann D., Kraay A., Mastruzzi M. *The Worldwide Governance Indicators. Methodology and Analytical Issues*. 2017. URL: www.govindicators.org (Last accessed: 15.07.2020).
8. Worldwide Governance Indicators. URL: <https://info.worldbank.org/governance/wgi/ Home/Reports> (Last accessed: 16.11. 2019).
9. Török G. *The Political system in Hungary in political systems of Visegrad Group countries* / S. Balik, W. Gizicki V. Hloušek, J. Holzer, G. Török, J. Marušiak / ed. W. Gizicki. University of Ss Cyril and Methodius in Trnava, 2012. P. 43 – 70.

Buslenko V. V. Modern Democratization Processes in Hungary

With the help of special indicators, the dynamics of democratization in Hungary has been studied out. For the trend dynamics of the political system's democratization reproduced in the model form, the periods of fluctuation with its main phases – divergence and convergence have been specified. The defining points, which proved the discontinuation of the democratization process have been fixed. The combination of group and individual conversion strategies of political leaders gave the possibility to influence the vector of democratization at maximum.

We have discovered an unfinished cycle of fluctuations, which manifested itself in the trend towards the convergence of democratization of the Hungarian political system. Fluctuation took place rather slowly and unnoticed by most voters due to their low level of political culture and low level of conventional participation. Based on the analysis of indicators and modern political process in the country, it has been established that the discontinuation of democratization had chronologically coincided with the dominance of the Fidesz party in the political field. At the same time, the political field had one significant political pole while its other part was unstructured. It has been proven that the ruling Fidesz, in order to actively mobilize voters, had identified itself with a democratic force, embracing democratic ideas, rules, and procedures, however only imitating play according to democratic rules. The amplifying effect was obtained due to specific endogenous factors, like populism, nationalism, Euroscepticism. It has been proven that the general goal of the political field's agent was not to establish a stable balance between political forces as a condition of democratization but to deepen the conflict with opponents by narrowing inter-party competition. The Hungarian case has been examined as contradictory, unstable, and ineffective in terms of respect for rights and freedoms, inter-party competition, and with no noticeable positive trends in the quality of democracy.

Keywords: Hungary, democratization, power, opposition, political parties, divergence, convergence.